

6. Леонов Н. И. Онтологическая сущность конфликтов [Электронный ресурс] / Н. И. Леонов // Режим доступа [ppf. uni udm.ru/biblio/hrestomat](http://ppf.uni.udm.ru/biblio/hrestomat).
7. Манойло А. В. Технологии несилового разрешения современных конфликтов. / А. В. Манойло. – М.: Горячая линия – Телеком, 2008. – 392с.
8. Нэх В. Ф. Политический конфликт: технология инициирования, регулирования, разрешения / В. Ф. Нэх // Вестник Московского государственного университета. – 1995. – № 5. – С. 43-60.
9. Хохлышева О. О. Мирное разрешение споров и ситуаций в условиях взаимозависимости / О. О. Хохлышева // Вестник Московского университета. Сер. 18. Социология и политология. – 2004. – № 2. – С. 80-97.
10. Чумиков А. Н. Управление конфликтом и конфликтное управление как новые парадигмы мышления и действия / А. Н. Чумиков // Социс. – 1995. – № 3. – С. 52-55.

Головач Н. А., НУ "ОЮА"

ДІЯЛЬНІСТЬ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

В статті досліджується специфіка впровадження концепції сталого розвитку в Україні. Автор визначає потенціал громадянського суспільства України для такого переходу.

In the article the specific of introduction of conception of steady development is probed in Ukraine. An author determines potential of civil society in Ukraine for such transition.

Сьогодні громадянин розвиненого демократичного суспільства здійснює багато ролей, а саме: виборця, представника групи інтересів, групи тиску, члена територіальної громади, можливо й депутата тощо. Можливо саме це відіграє велику роль у зближенні, толерантності держави і громадянського суспільства. Це дозволяє учасникам даного політичного процесу краще зрозуміти одне одного.

Те суспільство в якому громадянин, має доступ до будь-якого політичного статусу, є суспільством найбільш відкритим. Наприклад, вже сьогодні американські політики для інтеграції суспільства, формування патріотизму використовують ось такий стереотип: "Кожен громадянин США може стати президентом".

П. Сорокін писав: "...панівним типом суспільства, що формується, і культури буде, вірогідно, не капіталістичний і не комуністичний, а

тип специфічний, який ми можемо визначити як інтегральний. Цей тип буде проміжним між капіталістичним ладом та способом життя. Він об'єднує більшість позитивних цінностей і звільниться від серйозних дефектів кожного типу" [5, с. 8-9].

Отже, П. Сорокін звернув увагу на те, що якщо відбувається передача владних повноважень від політичних сил одного спрямування до іншого, це не буде призводити до порушення стабільності.

Першим політичним кроком на шляху до стійкого розвитку Е. І. Глушенкова вважає зміну моделі політичної участі, запровадження практики громадянської участі на місцях. Члени даної громади можуть запропонувати або пропонувати громадський контроль за прийняттям рішень і виконанням певного рішення, пряме делегування місцевій громаді владних повноважень із конкретних питань, регулярні консультації між владою і населенням [1, с. 73-76].

Для суспільства необхідне існування рівноваги між порядком та індивідуальною автономією. Тобто, щоб відбувався розвиток горизонтальних зв'язків, який буде сприяти формуванню демократичного суспільства.

Існують такі важливі форми залучення громадян до участі в прийнятті рішень, а саме: місцеві референдуми, територіальне громадське самоврядування.

І. Демін писав: "...мінімальна соціальна дистанція між керівниками й керованими є однією з найважливіших переваг місцевого самоврядування" [2, с. 41].

Однак тут існують свої "за" і "проти", щодо даних форм залучення громадян до політичного процесу, щоб вирішувати проблеми в інтересах усіх громадян, що проживають на певній території. Це можна пояснити тим, що багато хто із людей не знає своїх прав і не вміє їх захищати. У даному випадку, представники влади намагаються використати місцеве самоврядування для легітимізації свого політичного курсу. Якщо взяти певну країну, в якій би зароджувалась демократія, то рішення, яке було ухвалено на референдумі може і не відповідати інтересам більшості. Тому, інститут прямої демократії сьогодні (як і раніше) оцінюється неоднозначно.

Якщо ж взяти за приклад Україну, то проблема прямої демократії набула особливої актуальності у зв'язку із політичною реформою. У нас проведення референдумів передбачається Конституцією України. Лише референдум з поточної політики не вимагає спеціальних знань, а інші (конституційний, законодавчий) потребують спеціальних знань. Незважаючи на певні недоліки референдум є одним із способів реалізації народовладдя.

І. Демін звернув увагу на те, що референдум на місцевому рівні є найпридатнішим для вирішення питань місцевого самоврядування. Відповідно до нього громадяни виявляються: компетентними, зацікавленими, належно інформованими [2, с. 40-58].

Існують й інші форми громадянської активності, які потрібно підтримувати і розвивати.

У сучасній Україні поступово формується громадянське суспільство. 1995 року в Україні було 646 українських громадських організацій, 1997 року – 697, 1999 року – 954, 2002 року – 1192 і т. д. Як показує статистика з кожним роком вони зростають, але є і не втішний момент, а саме те, що як і раніше, лише незначна частина населення бере участь у їх роботі. Незважаючи на такі труднощі, можна їх назвати стартовими, в Україні є досвід участі громадських організацій у вирішенні регіональних проблем. Наприклад, херсонська асоціація громадських організацій "Партнерство за прозоре суспільство" – яка створила центр громадського правозахисну, громадські приймальні, які контролюють дії влади, залучають громадян до участі в політичному процесі; донецька міська громадська організація "ЕкоДонбас" та ряд інших.

Найбільшу увагу необхідно приділити проекту "Розі вітрів", яка була створена 22 квітня 1999 року. Метою діяльності якої є об'єднання громадян для продовження ідей стійкого розвитку, сприяння покращенню екологічного стану на території Донецької області України, сприяння створенню умов для розвитку екологічної освіти громадян, задоволення і захист своїх законних інтересів в області підвищення екологічної інформативності, тобто сприяти підвищенню громадської екологічної свідомості мешканців міста.

Цей проект був спрямований на три цільові аудиторії (громадськість, місцева влада, бізнес) і включав три компоненти діяльності. Серед досягнень проекту можна відзначити: створення Комітету сталого розвитку м. Донецька, підписання Донецьким міським головою Ольборгської Хартії (20 жовтня 2000р.), Розробка індикаторів сталого розвитку міста, проведення низки громадських кампаній ("Натисни на сміття"), консультування з громадськістю з приводу будівництва нових об'єктів, підготовка Концепції механізму інформування та залучення громадськості до процесу прийняття екологічно значущих рішень для Донецької міської ради та Держуправління екології та природних ресурсів у Донецькій області [7].

"Роза вітрів" – це екологічний проект підвищення екологічної свідомості в Донецьку. Відповідно до ст. 50 Конституції України "Кожний має право на безпечну для життя і здоров'я навколишнє середовище ...

Кожному гарантується право вільного доступу до інформації і стану навколишнього середовища... а також право на її поширення" [4, с. 67]. Даний проект направлений на те, щоб суспільство зрозуміло свою роль щодо захисту навколишнього середовища.

Проект був розрахований на три роки (2000-2003 рр.). На період 2000 року в Україні нараховувалось шість міст, які приєднались до Європейської компанії міст стійкого розвитку – Одеса, Миколаїв, Миргород, Суми, Севастополь, а Донбас став сьомим містом.

Даний проект став продовженням попереднього україно – великобританського екологічного проекту, щодо формування суспільно екологічної свідомості, в якій основним партнером виступає з боку України Держуправління екології і природних ресурсів в Донецькій області.

За основу проекту "Рози вітрів" були взяті позитивний досвід зарубіжних країн у питаннях стійкого розвитку, підготовка місцевих програм і "Порядок денний на XXI століття".

Можна сказати, що Україна має потенціал для становлення на шлях сталого розвитку, проте для реалізації цього потенціалу необхідно докласти чимало зусиль, особливо в сфері формування нового типу мислення у мешканців України. Зусилля, які робляться на всіх рівнях, повинні знайти підтримку законодавчих та виконавчих державних органів влади.

Проте відповідно до проекту був створений Комітет стійкого розвитку. До нього увійшли впливові політики, бізнесмени, вчені, мешканці м. Донецька. Комітет став консультативним органом, який сприяв би органам місцевого самоврядування з орієнтувати місто на шлях стійкого розвитку.

Проект "Роза вітрів" завершив свою роботу, але це не стало перемогою для просування регіону на шлях стійкого розвитку. Він став поштовхом для створення "Центру стійкого розвитку" "Рози вітрів", також разом у партнерстві із Groundwork UK приступили до реалізації ініціативи "Партнерство для стійкого розвитку", щодо створення сітки міст стійкого розвитку України, яка включає в себе принцип сталого розвитку міста.

З метою досягнення бажаного рівня розвитку, потрібно, спираючись на власний досвід, на свої коріння враховувати кращих взірців сучасності. Тому, для формування узгодженої позиції щодо принципів ефективного проектування майбутнього міста необхідно скористатися кращим міжнародним урбаністичним досвідом, який викладено в наступних міжнародних документах: "Основоположні принципи сталого розвитку європейського континенту" документ підготовлено

комітетом керівників європейської конференції міністрів регіонального планування (СЕМАТ); Ганновер, 7-8 вересня 2000 року; "Порядок денний Хабітат", Стамбул 3-14 червня 1996 року; "Міста Європи на шляху до стійкого (сталого) розвитку" Ольборгська Хартія, Данія, 27 травня 1994 року; "Порядок денний – XXI", Розділ 7, Сприяння стійкому розвитку населених пунктів, Ріо-де-Жанейро, 1-14 червня 1992 року.

Політика сталого розвитку міст, в інтерпретації до українських реалій, має будуватися на такому принципі як поліцентричності розвитку національних та регіональних рівнів, що означає, що кожне місто повинно займати певне місце в загально-регіональній та загальнонаціональній системі розподілу праці та капіталу. В цьому відношенні місцева влада повинна мати спроможність до проведення активної політики просторового розвитку, основою якої є високі стандарти адміністративної практики та прикладної політики. А також причетність громадян і соціальних груп до планування просторового розвитку.

Досягнення цілей поліцентричного розвитку української структури поселень повинно передбачати формування спеціалізованих органів планування та координації розвитку; збереження та множення культурної спадщини; та ін.

У даного проекту є свої значні плюси, зокрема, те що за підтримки Центру стійкого розвитку "Рози вітрів" була створена організація партнерства – сітка міст (CITYNET). При створенні були використанні зарубіжна співпраця, та як "Регіональна сітка місцевих органів влади по управлінню населеними пунктами" – Йокогама (Японія).

"Хоча ця форма співпраці пов'язана значними взаємними зобов'язаннями, я вважаю, що вона більш сітка чим проект на основі підтримки із донорами" – писав спеціаліст із Йокогами, який брав участь в двох проектах співпраці: "міста Пенанга і Йокогами". Завдяки співпраці двох міст, вони обмінялися опитом управління в області різних сфер.

Тобто якщо українські міста, які входять в сітку міст стійкого розвитку будуть слідувати вищевказаного прикладу, то благоустрій України підніметься по всіх рейтингах, і це доказуватиме, що надзвичайна ефективність такого виду співпраці буде діяти в напрямку позитивного розвитку.

Що характерно для такого виду співпраці, то це те, що члени Сітки міст часто обмінюються важливою інформацією і корисними уроками та застосування їх на практиці. Наприклад, програма благоустрою (KIP) одного із органів міста Сурабаї в Індонезії. Проект будувався на

партнерській участі місцевого органа влади, однієї невідної організації, студентів, мешканців. Він стимулював розвиток і в інших комунах Сурабаї і також у великих і малих містах Індонезії.

Ще одним прикладом є місто Хошимін, член Сітки міст, створило партнерську групу із невідних органів ENDA (В'єтнам) і місцевими лідерами одного із органів міста. За допомогою даного проекту органи місцевого органу влади усвідомили необхідність залучать місцеві общини в питання щодо забезпечення місцевих жителів житлом. Також проект стимулював учасників до сумісної роботи планування і розвитку міста.

Для таких проектів співпраць необхідно дійти консенсусу щодо області технічної співпраці: в якій саме області повинна відбуватись співпраця, яка роль посередництва і т. д.; національні розділи: щоб додатково підтримувати співпрацю і поширити на інші міста які не є членами, наприклад, національний розділ Шрі-Ланки – це важливе місце для обміну інформації і обговорення важливих питань управління. Другий приклад, Непальський національний розділ – ідеї щоб дійшли до всіх віддалених міст.

Комплексна сітка для міст: а) відбувається відбір найкращої практики для обміну між містами. Для цього формується спеціальні методи ("засвоєння уроків", "можливе надання ресурсів"); б) ставляться задачі для виконання з використанням спеціальної техніки для пізнання виконання, наприклад, SMART – тобто використовуються система порталів Інтернету для передачі інформації; в) створюються "Центри самовдосконалення" – для вдосконалення опиту проектів місцевих органів, наприклад, перший Центр міста Куала-Лумпур – здійснив підготовку кадрів на муніципальному рівні.

Проекти, які створюються у співпраці Сітки міст головною ціллю ставлять – створення досконалого міста.

Необхідно звернути увагу, на те, що в Україні створена Асоціація міст України та громад. Яка складається із регіональних відділень і міст-членів АМУ. Вони діють на основі рішення Правління АМУ та громад від 25 квітня 2005 року і входять в секцію сталого розвитку.

Створюється у відповідності з п. 4.15. Статуту добровільного об'єднання органів місцевого самоврядування "Асоціація міст України та громад" для забезпечення сталого розвитку, як сукупності економічних, соціальних, політичних процесів, що розгортаються на національному та регіональному рівні, з метою досягнення гармонійного розвитку людини, суспільства, економіки та навколишнього середовища.

Членами Секції є заступники міських голів, в обов'язки яких входить вирішення питань соціально-економічного розвитку, екологічної безпеки, керівники відповідних комісій міських рад, керівники департаментів та управлінь виконавчих комітетів міських рад, які є дійсними членами.

Діяльність АМУ направлено на регіональний, а також на міжнародний рівень, наприклад: між провідною муніципальною організацією України – Асоціацією міст України (АМУ) та Альянсом за збереження енергії підписано меморандум про взаєморозуміння, чим формалізовано участь АМУ в роботі програми MUNEE. Згідно з цим меморандумом, Асоціація створить комітет з енергоефективності, організує кілька круглих столів для міст-членів АМУ, на яких зможе поширюватися корисна інформація.

Отже, перехід до стійкого розвитку вимагає зміни ролі держави в політичній системі, де головні позиції повинно посідати громадське суспільство. Тобто воно виступає від свого імені і від імені наступних поколінь. Тому необхідно передати частину повноважень місцевій владі в рамках розвитку системи місцевого самоврядування. У Хартії сталого розвитку європейських міст [8] це відображено в принципі субсидіарності, який передбачає наявність у органів місцевого самоврядування стількох повноважень скільки можливо, а в центральних-скільки необхідно, тобто повноваження на вирішення відповідної проблеми повинні надаватися владним структурам на як можна більш нижчому рівні, який здатний вирішити цю проблему. Оптимально таким рівнем є муніципальна влада, оскільки в силу своїх повноважень у галузі планування, інвестицій, регулювання, контролю та виконання рішень, вони є найбільш близькими до громадян органами, тобто органами, які можуть безпосередньо реагувати на побажання і прагнення своїх виборців. Процес сталого розвитку міст дозволить забезпечити міській владі зворотний зв'язок, показуючи, які види діяльності ведуть до збалансованості міського розвитку, а які, навпаки, перешкоджають цьому.

Згідно із Конференцією ООН 1992 року в Ріо-де-Жанейро було ухвалено документ під назвою "Порядок денний на XXI століття". У якому, а саме у 28 розділі говориться, що кожна місцева адміністрація має встановити діалог з громадянами, місцевими організаціями та приватними підприємствами і формувати місцеву програму "Порядок денний на XXI століття". Тобто через проведення консультацій і пошук консенсусу місцеві адміністрації мають залучати громадські організації, комерційні та промислові підприємства як джерела інформації, необхідні для вироблення оптимальної політики стійкого розвитку.

У зв'язку з цим кожна асоціація приміром на кожній конкретній території, має впроваджувати у певній послідовності. 1. Дається оцінка відповідності стану території принципам сталого розвитку. 2. Визначаються пріоритети та індикатори сталого розвитку. 3. Розробляється концепція сталого розвитку території, яка окреслює стратегічні цілі розвитку та індикатори, що мають бути досягнуті. 4. Обговорення концепції з громадкістю, врахування її пропозицій при доопрацюванні документа. 5. Затвердження концепції рішенням органів влади. 6. Розробка на основі концепції та визначених пріоритетів стратегії (програми) сталого розвитку території. Програма має включати дії, терміни їх виконання, очікувані результати й відповідальних за виконання. 7. Моніторинг індикаторів сталого розвитку території; за необхідності – їх уточнення та коригування [6, с. 16-18].

Місцеву владу населення можна контролювати ефективніше, ніж центральну. Глушенкова Е. І. писала: "Концепція сталого розвитку передбачає створення такого екологічного і соціального середовища, яке б забезпечило доступ до можливостей і ресурсів цивілізації, розширення стабільної участі кожного громадянина в розвитку суспільства як для нинішніх, так і для майбутніх поколінь".

Отже, зміна моделей політичної участі, громадський контроль за прийняттям і виконанням рішень, передача певних владних повноважень місцевій спільноті сприяє формуванню відкритого суспільства. В ньому менше перешкод для артикуляції та агресії інтересів, ефективніше діють політичні комунікації, а це сприяє виявленню проблем, запобіганню конфліктів, відтак і забезпеченню стабільності політичної системи [3, с. 126-130]. Адже сталість розвитку залежить не лише від відтворення і збереження системних якостей, але й від адаптації політичних структур до змін зовнішнього середовища. Виникає нова проблема на основі вище вказаного, зокрема, проблема що потребує вивчення, є координація діяльності громадських асоціацій з органами влади. Вона дозволить максимально використати ресурси для вирішення найважливіших суспільних проблем.

Література:

1. Глушенкова Е. І. Проблема формирования политической модели устойчивого развития России / Е. І. Глушенкова // Вестник Московского университета. Серия 12: Политические науки. – 2002. – № 2. – С. 73-76.
2. Демин И. Ю. Элементы непосредственной демократии и механизмы представительства политических интересов на муниципальном уровне / И. Ю. Демин // Вестник Московского университета. Серия 12: Политические науки. – 2002. – № 6. – С. 40-58.

3. Кіндратець О. Сталий розвиток: політологічний аспект / О. Кіндратець // Політологічний менеджмент. – 2004. – № 4. – С. 126-134.
4. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996р. – К.: Просвіта, 1996.
5. Сталий розвиток суспільства. 25 запитань і відповідей: Тлумачний посібник. – К.: Поліграф-експрес, 2001. – С. 16-18.
6. www.ecology.donbass.com
7. www.sustainable-cities.org

Капустіна Н. Б., НУ "ОЮА"

АНАЛІЗ СУСПІЛЬНОГО ЖИТТЯ КРИЗЬ ПРИЗМУ УЯВЛЕНЬ М. ФУКО: ВІД "АРХЕОЛОГІЇ ЗНАННЯ" ДО "ГЕНЕАЛОГІЇ ВЛАДИ"

В статті проводиться аналіз сучасного суспільства крізь призму творчої думки Фуко. Тут розвиток його ідей умовно ділиться на два етапи. Перший – "археологічний", де він досліджує умови появи певної соціальної проблеми в дискусії. Другий етап – "генеалогічний", де він розглядає, проблематизує сучасні конфігурації практик, а потім описує історію їх становлення.

The analysis of modern society, conducted in this article, is based on the works of famous French philosopher Michel Foucault. Among the problems of modern society, affected by Foucault the following problem stands – connection between knowledge and power, change of mechanisms of functioning of power in modern societies. Research is guided by the method of archaeology offered by the philosopher. This method allows to expose the structure of thought, determining the scopes of conceptions of certain epoch.

Картина суспільного життя стала предметом глибокого критичного осмислення для Мішеля Фуко. Його дослідження відбувалося у період загострення чутливості суспільної думки до соціальних протиріч. В цей час падає престиж науки, що не змогла ані передбачити, ані пояснити соціальні катаклізми, змінюється місце гуманітарної культури у суспільстві. Індивідуальне "Я" входить у суперечність з реальністю масової революційної дії й одночасно з тотальним поширенням анонімних механізмів влади та соціального примусу.

Актуальність нашого дослідження обумовлено тим що, динамічність сучасного суспільства вимагає особливої методології дослідження, методології запропонованою М. Фуко.